

Materiál na rokovanie
Rady vlády Slovenskej republiky pre vedu, techniku a inovácie

Zvýšenie podpory súťažného financovania v systéme výskumu a inovácií

Podnet:

Záver z 8. rokovania RV VTI dňa 15.12.2016

Spracoval: sekretariát splnomocnenca vlády pre výskum a inovácie

Predkladá: J. Pastorek, splnomocnenec vlády pre výskum a inovácie

1. ÚVOD

Materiál špecificky zameraný na vzťahy v systéme výskumu a inovácií (Val) z pohľadu jeho financovania zo štátneho rozpočtu SR je predkladaný nadväzne na závery z 8. Rokovania RV VTI dňa 15.12.2016. Materiál je rozpracovaním dokumentu „**Návrh na zefektívnenie a zvýšenie výkonnosti systému výskumu a inovácií v SR,**“ ktorý je bodom programu 9. zasadnutia RV VTI. Daný materiál je v súlade s kapitolou 2.3 dokumentu a jeho závermi, ktoré odporúčajú **v časovej postupnosti zvýšiť podiel súťažného financovania.**

Cieľom materiálu je posúdiť v uvedenom kontexte odporúčaní financovanie Val zo ŠR ako základného nástroja, ktorého správne nastavenie zabezpečí **udržateľnosť systému Val aj po roku 2020.** Ak v súčasnosti systém Val hospodári s priemerným ročným finančným objemom cca 640 mil. €, po roku 2020 bude potrebné zo štátneho rozpočtu v primerane odôvodnenej výške kompenzovať výpadok EŠIF v sume 320 mil. €/rok. Toto je základná parametrická úloha financovania. Bližší popis je prezentovaný v úvode kapitoly 2.

2. FINANCOVANIE VAL ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU

Sumárne predstavuje plánovaná výška zdrojov zo ŠR (mimo schém EŠIF) na financovanie VVI v rokoch 2017-2019 na VŠ, SAV, APVV, rezortnú vedu čiastku cca 281 mil. €/rok (Príloha Ia). Popri tejto celkovej čiastke bude plynúť do systému Val objem verejných zahraničných prostriedkov EŠIF vo výške cca 318 mil. €/rok¹ so spolufinancovaním zo ŠR vo výške cca 40 mil. €/rok, teda spolu cca 358 mil. €/rok. Celkovo systém Val bude so zahrnutím zdrojov OP Val hospodáriť ročne s objemom verejných zdrojov cca 639 mil. €.

Znepokojivá je však relácia podielu prostriedkov zo ŠR mimo schém EŠIF k celkovým verejným prostriedkom v systéme. Podiel prostriedkov ŠR vo výške iba cca 44 % z celového verejného finančného dotovania systému je vážnym varovaním do blízkej budúcnosti, lebo sa jasne preukazuje, že EŠIF sú prevládajúcim zdrojom financovania systému. Situácia je o niečo lepšia, ak sa uvažuje s celkovými prostriedkami ŠR vrátane spolufinancovania EŠIF, aj tak však v prípade očakávaného výpadku eurofondov po roku 2020 bude slovenskému systému Val chýbať cca 318 mil. €/rok, čo predstavuje takmer 50 % verejných prostriedkov na Val.

2.1 CHARAKTERISTIKA SÚČASNÉHO STAVU

INŠTITUCIONÁLNE FINANCOVANIE VAL

a) Verejné vysoké školy

Najvýznamnejším výdavkom ŠR na Val (Príloha Ia) sú prostriedky na vysokoškolskú vedu cez MŠVVaŠ SR, tieto sú pre obdobie 2017 - 2019 rozpočtované pre verejné vysoké školy v ročných objemoch cca 152 mil. €. Z tejto sumy sa vyčleňuje pre účely súťaže 10 mil. € pre projekty VEGA. Zvyšok v priemere okolo 142 mil. € predstavuje dotáciu na prevádzku a rozvoj infraštruktúry verejných vysokých škôl pre výskum a vývoj.

¹ Priemerný ročný podiel (1/7) z celového finančného rámca OP Val (Príloha Ib)

Pri rozpise dotácie na prevádzku a rozvoj infraštruktúry VŠ sa podľa metodiky MŠVVaŠ SR používa 7 výkonových parametrov.

- **43 %**, čo je najväčšia časť dotácie, pripadá na výsledky hodnotenia kvality výskumnej činnosti vysokej školy (VŠ) podľa poslednej komplexnej akreditácie (vykonáva sa jedenkrát za 6 rokov).
- **22,5 %** pripadá na štandardný súťažný parameter vyjadrený podielom VŠ na publikačnej činnosti súvisiacej s Val.
- **22 %** predstavuje objem získaných mimorozpočtových zdrojov, tento je členený do troch parametrov.
- **10 %** tvorí podiel na výchovu doktorandov.
- **2,5 %** pripadá na umeleckú tvorbu.

Súhrnne možno konštatovať, že podiel prostriedkov odvodený od akreditácie ako relatívne statického parametra je taký istý ako dynamické parametre vzťahujúce sa k publikačnej činnosti a k objemu získaných mimorozpočtových zdrojov.

Agentúre VEGA, ktorá prideliuje prostriedky na projekty v rámci spoločného vnútorného grantového systému ministerstva školstva (vysokých škôl) a ústavov SAV, sa z rozpočtu MŠVVaŠ SR osobitne vyčleňuje čiastka 10,4 mil. €. (Obdobný postup sa uplatňuje v SAV, pozri ďalší text).

Menšia časť rozpočtu MŠVVaŠ SR vo výške 0,8 mil. € sa poskytuje na podporu špičkových výskumných kolektívov VŠ identifikovaných Akreditačnou komisiou.

b) Slovenská akadémia vied (SAV)

Slovenská akadémia vied (SAV) predstavuje druhú najväčšiu položku z rozpočtu verejnej správy na vedu a techniku vo výške **priemerne 60 mil. €/rok**. Z týchto prostriedkov je financovaná časť inštitucionálneho chodu SAV. Ďalšie prostriedky SAV získava prostredníctvom domáceho a medzinárodného súťažného financovania. V rámci spoločného vnútorného grantového systému ministerstva školstva (vysokých škôl) a SAV zo svojich inštitucionálnych prostriedkov každoročne vyčleňuje sumu cca **4,5 mil. €** na financovanie projektov VEGA.

c) Rezortná veda

Rezortná veda a výskum v ostatných štátnych organizáciách je rozpočtovaná v priemernej výške cca 17 mil. €/rok.

SÚŤAŽNÉ FINANCOVANIE VAI

APVV

Rozpočet Agentúry pre podporu výskumu a inovácií (APVV) je relatívne autonómnu súčasťou rozpočtu MŠVVaŠ SR. APVV disponovala v roku 2009 ročným rozpočtom vo výške cca 40 mil. €, v ďalších rokoch nastal pokles a na roky 2017 – 2019 je plánovaný rozpočet cca 29 mil. €/rok². APVV jasne oddeľuje zdroje na vlastnú prevádzku od zdrojov na projekty,

² Zdroj: Rozpočet verejnej správy na roky 2017 - 2019

ktoré prideluje dôsledne súťažným spôsobom porovnateľným s medzinárodnými zvyklosťami.

APVV, zriadená zákonom 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja, je otvorenou grantovou agentúrou, ktorá poskytuje súťažné prostriedky pre výskumné organizácie verejného i súkromného sektora štandardným medzinárodne zaužívaným súťažným spôsobom. Štruktúra výdavkov na víťazné projekty v rokoch 2012-2014 bola nasledovná:

Štátne organizácie	9,3%
SAV	31,8 %
Podnikateľské subjekty	8,1%
Verejné VŠ	49,0 %
Ostatné organizácie	1,6 %

APVV vyhlasuje iba všeobecné výzvy, v projektoch týchto výziev pripadalo v roku 2015 v priemere na jeden riešený projekt 70 tisíc € /rok³. Považujeme za potrebné, aby v súlade s RIS3 bola v APVV tiež uplatnená kategória dopytovo orientovaných výziev.

VEGA

VEGA disponovala v ostatných rokoch približne rovnakým ročným rozpočtom cca 15 mil. €/rok. Sumárny rozpočet VEGA je tvorený prostriedkami MŠVVaŠ SR pre vysoké školy a prostriedkami SAV pre ústavy SAV, ktoré sú vyčlenené z inštitucionálnych prostriedkov. Na projekty VŠ a SAV sú pridelované finančné prostriedky vo výške vlastného vkladu MŠVVaŠ SR a SAV.

VEGA je uzatvorený vnútorný grantový systém, ktorý zabezpečuje vzájomne koordinovaný postup pri jednotnom systéme výberu a hodnotení projektov výskumu na pracoviskách VŠ a SAV. V rámci schémy sa navrhuje ministromi školstva, vedy, výskumu a športu SR a predsedovi SAV výška dotácie, ktorá sa má poskytnúť na riešenie vybraných nových a pokračujúcich vedeckých projektov z inštitucionálnych finančných prostriedkov.

Priemerná výška prostriedkov pripadajúca na jeden projekt VEGA predstavuje iba okolo 7 000 €/rok. Z tohto finančného objemu nie je možné najmä v experimentálnych vedách očakávať výsledky, ktoré by boli podstatným a určujúcim spôsobom ovplyvnili smery vedeckého skúmania, resp. aby získané výsledky boli kompetitívne na medzinárodnej úrovni.

Stimuly pre výskum a vývoj

V uplynulých troch rokoch boli na stimuly poskytnuté prostriedky v priemernej výške 7,8 mil. €/rok. Stimuly sú poskytované MŠVVaŠ SR pre právnické osoby – podnikateľov na základe vyzvania a po následnom hodnotení, v súlade so Zákom č. 185/2009 Z. z. o stimuloch pre výskum a vývoj. Systém hodnotenia a výberu financovaných projektov je určený internými pravidlami MŠVVaŠ SR.

³ Interný údaj APVV

Štátny program výskumu a vývoja

Štátny program výskumu a vývoja je definovaný v zákone 172/2005 Z. z. Jeho úlohou riešenie kľúčových problémov rozvoja a napĺňania potrieb spoločnosti. V ostatných rokoch pre štátny program neboli vyčlenené žiadne finančné prostriedky. MŠVVaŠ SR plánuje na roky 2017 – 2023 vyčleniť na riešenie štátneho programu ročne čiastku cca 38 mil. €/rok. V súčasnosti prebieha príprava tém programu.

NÁVRHY OPATRENÍ

- 1) Riešiť financovanie systému Val tak, aby zohľadnilo zmenené pomery po roku 2020, tým, že už od roku 2018 určí vzrastovú nábehovú krivku zvyšovania podielu štátneho rozpočtu na financovanie Val.
Zodpovední: minister financií SR v súčinnosti s ministrom školstva, ministrom hospodárstva, ministrami rezortov vykonávajúcimi Val a predsedom SAV
Termín: od začiatku rokovaní o ŠR na rok 2018
- 2) Celú čiastku prostriedkov vyplývajúcu z nárastu disponibilných objemov zo ŠR pre Val výlučne použiť v prospech schém súťažného financovania, najmä APVV a VEGA.
 - od roku 2018 postupne zvyšovať rozpočet APVV na projekty tak, aby v horizonte 2022 dosiahol finálne výšku 60 mil. €/rok.
 - od roku 2018 postupne zvyšovať rozpočet VEGA na projekty tak, aby v horizonte 2022 dosiahol finálne výšku 21 mil. €/rok.Zodpovední: minister školstva, predseda SAV
Termín: od začiatku rokovaní o ŠR na rok 2018
- 3) V APVV vytvoriť počnúc rokom 2018 schémy na vyhlasovanie dopytovo orientovaných výziev s cieľom dosiahnuť pomer dopytovo orientovaných výziev ku všeobecným výzvam 70%:30%. Zvýšiť objektívnosť systému hodnotenia a výberu projektov. Jestvujúci systém doplniť pri dopytovo orientovaných projektoch o hodnotenie panelom expertov.
Zodpovední: minister školstva, predseda APVV
Termín: 4. Q 2017
- 4) Vo VEGA vytvoriť počnúc rokom 2018 schémy na vyhlasovanie dopytovo orientovaných výziev s cieľom dosiahnuť pomer dopytovo orientovaných výziev ku všeobecným výzvam 30%:70%. U projektov experimentálnych vied primerane zvýšiť objem finančných prostriedkov pripadajúcich na jeden projekt.
Zodpovední: minister školstva, predseda SAV
Termín: 4. Q 2017
- 5) Posilniť nadrezortný charakter schém stimulov pre výskum a vývoj, rovnako tiež štátneho programu výskumu a vývoja.
Zodpovední: minister školstva, minister hospodárstva a splnomocnenec vlády pre Val
Termín: 4. Q 2017

Príloha I

a) Rozpočet verejnej správy na vedu a techniku v rokoch 2016 – 2019

v eurách	2014 S	2015 S	2016 R	2016 OS	2017 N	2018 N	2019 N
Výdavky na vedu a techniku celkom	482 896 462	729 462 438	314 897 589	343 331 016	335 652 350	346 533 014	355 383 411
Veda a technika v MŠVVŠ SR zo štátneho rozpočtu (A až D) v tom:	190 138 653	200 200 403	197 954 566	218 120 403	204 201 470	204 201 470	204 201 470
A. <i>Vysokoškolská veda cez MŠVVŠ SR vrátane osobných výdavkov pedagogických zamestnancov na výskum</i>	141 487 629	146 003 063	145 782 498	160 372 150	151 927 491	151 927 491	151 927 491
B. <i>Agentúra na podporu výskumu a vývoja MŠVVŠ SR</i>	25 021 427	25 036 055	27 963 731	28 963 731	27 963 731	27 963 731	27 963 731
C. <i>Členské príspevky medzinárodným organizáciám v MŠVVŠ SR</i>	9 096 718	11 146 718	9 096 718	10 444 637	9 096 718	9 096 718	9 096 718
D. <i>Ostatné výdavky na vedu a techniku v MŠVVŠ SR z toho:</i>	14 532 879	18 014 567	15 111 619	18 339 885	15 213 530	15 213 530	15 213 530
1. CVTI príspevková organizácia	4 369 527	4 893 373	3 898 165	4 027 911	3 936 411	3 936 411	3 936 411
2. APVV prevádzka	1 301 417	1 253 884	1 341 577	1 516 578	1 372 837	1 372 837	1 372 837
3. Koordinácia prierezových aktivít ŠVT politiky	5 631 886	8 564 348	6 616 894	9 248 998	6 616 894	6 616 894	6 616 894
4. Výskum v ostatných štát. organizáciách	3 158 922	3 218 609	3 169 802	3 460 104	3 196 049	3 196 049	3 196 049
5. Slovenský historický ústav v Ríme	71 127	84 353	85 181	86 294	86 840	86 840	86 840
6. Informačné technológie	0	0	0	0	4 499	4 499	4 499
E. Prostriedky EÚ a spolufinancovanie zo ŠR v MŠVVŠ SR	147 380 096	372 394 102	43 647 059	43 647 059	54 505 530	66 082 352	74 782 352
Slovenská akadémia vied	128 743 349	122 968 032	56 494 403	62 281 899	59 161 023	60 259 383	60 259 383
Rezortná veda	16 634 364	33 899 901	16 801 561	19 281 655	17 784 327	15 989 809	16 140 206

Zdroj: MF SR, Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2017 až 2019 - nové znenie (schválený vládou SR dňa 5.10.2016)

b) Rozdelenie finančného plánu OP Val podľa prioritnej osi, fondu, kategórie regiónu a tematického cieľa

Prioritná os	Fond	Kategória regiónu	Tematický cieľ	EÚ zdroje	Spolufinancovanie SR		Spolufinancovanie SR spolu	Celkové financovanie
					verejné zdroje	súkromné zdroje		
PO 1	EFRR	menej rozvinutý	01 – Posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií	1 651 433 879	97 465 058	959 088 695	1 056 553 753	2 707 987 632
PO 2	EFRR	rozvinutejší	01 - Posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií	144 295 649	101 547 927	54 343 668	155 891 595	300 187 244
PO 3	EFRR	menej rozvinutý	03 - Zvýšenie konkurencieschopnosti MSP	376 415 000	40 157 229	148 857 370	189 014 599	565 429 599
PO 4	EFRR	rozvinutejší	03 - Zvýšenie konkurencieschopnosti MSP	24 632 009	24 632 009	0	24 632 009	49 264 018
PO 5	EFRR	menej rozvinutý	N/A	67 585 000	11 926 765	0	11 926 765	79 511 765
PO 5	EFRR	rozvinutejší	N/A	2 415 000	2 415 000	0	2 415 000	4 830 000
Celkom				2 266 776 537	278 143 988	1 162 289 733	1 440 433 721	3 707 210 258

Zdroj: Operačný program Výskum a Inovácie